

Nr 26

Utlåtande i anledning av motioner om ersättning från den allmänna försäkringen för resekostnader i samband med sjukvård.

Andra lagutskottet har behandlat följande tio till lagutskott hänvisade motioner.

1) De likalydande motionerna I: 288 av herr *Pettersson, Karl Gustav*, och fru *Landberg* samt II: 322 av fru *Lindberg*. I motionerna yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om översyn av nu gällande bestämmelser i den del i motionerna angives beträffande ersättning för resa i samband med läkarbesök.

2) De likalydande motionerna I: 289 av herr *Pettersson, Karl Gustav*, och fru *Landberg* samt II: 323 av fru *Lindberg* och herr *Aldén*. I motionerna yrkas, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om översyn av nu gällande tillämpningsföreskrifter i det i motionerna angivna avseendet beträffande reseersättning i anledning av läkarbesök.

3) De likalydande motionerna I: 292 av herr *Tistad m. fl.* och II: 388 av herrar *Andersson* i Örebro och *Jönsson* i Ingemarsgården. I motionerna yrkas, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anholder att motionerna överlämnas till 1961 års sjukförsäkringsutredning för beaktande.

4) De likalydande motionerna I: 294 av herr *Österdahl* och II: 327 av herr *Westberg* i Ljusdal m. fl. I motionerna yrkas, att riksdagen hemställer hos Kungl. Maj:t om sådan ändring i förordningen den 25 maj 1962 (62/385) att reseersättning skall utgå med anledning av resa till sjukgymnast, sjuk- eller distriktssköterska eller motsvarande om den försäkrade remitterats dit av läkare och att reseersättning skall utgå för dagliga resor eller resor vid veckoskiftet under tid som försäkrad åtnjuter sjukhusvård.

5) De likalydande motionerna I: 757 av herr *Blomquist* och fru *Diesen* och II: 877 av herr *Hedin* och fru *Kristensson*. I motionerna yrkas att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t hemställa att 1961 års sjukförsäkringsutredning får i uppdrag att med förtur utreda och framlägga förslag om skäligen ersättning från den allmänna försäkringen för försäkrads resekostnader i samband med besök hos sjukgymnast för behandling.

Gällande bestämmelser m. m.

Enligt 2 kap. 5 § *lagen om allmän försäkring* äger försäkrad, som åtnjuter *läkarvård* eller *sjukhusvård*, rätt även till ersättning för resor i samband med vården. Detsamma gäller försäkrad, som *vid sjukdom erhållit tandläkarvård* vid centralpoliklinik, tandläkarhögskola och allmänt sjukhus. Däremot utgår icke ersättning vid mödratandvård. Reseersättning utgår ej, där med hänsyn till resans längd samt den sjukes tillstånd skäligen kunnat fordras att han gått eller färdats på annat sätt som icke krävt särskild kostnad. Ersättning för försäkrads resekostnad må beräknas högst efter det billigaste, vanligen förekommande färd sätt, som med hänsyn till den sjukes tillstånd kunnat användas. Såsom sådant färd sätt anses det som medför den lägsta sammanlagda utgiften.

De närmare bestämmelserna rörande reseersättningar meddelas i *förordningen den 25 maj 1962 (nr 385) angående ersättning för sjukresor enligt lagen om allmän försäkring (sjukreseförordningen)* samt i *kungörelsen samma dag (nr 386) med tillämpningsföreskrifter till sjukreseförordningen*. Nu angivna författningsbestämmelser kompletteras av föreskrifter, som utfärdats av *riksförsäkringsverket*. För rätt till reseersättning fordras att resan gjorts i samband med sådan vård, som är ersättningsbar enligt lagen. Försäkrads resa för läkarbesök i syfte att få friskintyg ersättes inte och inte heller resa för vård på sjukvårdsinrättning, som ej är sjukhus i lagens mening. Den omständigheten att eljest ersättningsbar vård lämnas kostnadsfritt utesluter emellertid inte från rätten till ersättning.

Reseersättning utgår inte vid konvalescentvård eller vid sjukgymnastisk och viss annan behandling, som avses i en särskild *kungörelse den 25 maj 1962 (nr 387) angående ersättning enligt lagen om allmän försäkring för vissa utgifter för vård eller behandling i anledning av sjukdom*.

Huvudbestämmelserna om kostnadsersättning för resor till och från läkare finns i 2 § *sjukreseförordningen*. Reseersättning tillkommer den som åtnjuter *läkarvård* vid sjukdom, som enligt läkares utsago kräver sådan vård. Ersättning utgår endast i den mån resekostnaden överstiger ett karensbelopp av i regel fyra kronor. Vid ersättningens bestämmande räknas fram- och återresa som en resa. Rätten till ersättning är maximerad på så sätt att högre belopp icke får utges än som skulle ha utgått vid besök hos den provinsialläkare eller stadsläkare, inom vars distrikt den försäkrade vistas. Undantag gäller dock så till vida, att ersättning i vissa fall får utgivas med belopp, som skulle ha utgått, om läkarvården söktes vid närmaste allmänna sjukhus, där vården kunnat meddelas. Denna högre ersättning utgår dock endast under vissa förutsättningar, nämligen då den försäkrade erhållit hänvisning av läkare till sjukvårdsinrättning, då den försäkrade på grund av olycksfall sökt läkarvård vid allmänt sjukhus och trängande behov av sådan vård förelegat samt då den försäkrade varit i trängande behov av

läkarvård men vederbörande provinsialläkare eller stadsläkare icke kunnat anträffas. Nu återgivna undantagsregler gäller icke i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping. I dessa städer är karensbeloppet fem kronor.

Bestämmelser om ersättning för resor till och från sjukvårdsinrättning i anledning av åtnjuten *sjukhusvård* återfinns i 4 § sjukreseförordningen. Ersättningen är i dessa fall i princip begränsad till belopp, som skulle ha utgått om vården åtnjutits vid närmaste allmänna sjukhus, där erforderlig vård kunnat beredas. Intagningsresa och återresa betraktas som två skilda resor. Inom förenämnda ram ersätts intagningsresa med reseutgiftens hela belopp och återresa i den mån reseutgiften överstiger ett karensbelopp om fyra kronor. Kostnad för återresa får inte beräknas högre än för resa till den försäkrades bostad. Om behovet av sjukhusvård uppkommit medan den försäkrade vistats utom det län, där han är bosatt, och han i anledning därav intagits å sjukvårdsinrättning, som är belägen utom nämnda län, får kostnaden för återresan, frånsett visst undantagsfall, ej beräknas högre än för resa till den plats, varifrån resan till sjukvårdsinrättningen företagits.

Enligt förenämnda *tillämpningskungörelse* skall vid bestämmande av ersättning för utgifter i anledning av resor, som avses i 4 § sjukreseförordningen, vissa sjukvårdsinrättningar, som ej är allmänna sjukhus, vara likställda med sådana sjukhus. Sjukvårdsinrättning, varå vård beretts den försäkrade genom riks försäkringsverkets försorg, är i enlighet härmed likställd med allmänt sjukhus.

Vad angår kostnaden för resor mellan olika sjukhus finns uttrycklig bestämmelse endast i 6 § *tillämpningskungörelsen*. Här stadgas att om försäkrad intagits för vård å sjukstuga med enbart deltidsanställd läkare och därifrån flyttats till större allmänt sjukhus inom samma sjukvårdsområde, skall ersättning utgå för hans utgifter i anledning av såväl resa till sjukstugan som resa till det större sjukhuset. Den vårdskyldighet, som åvilar huvudmännen enligt *sjukvårdslagen* (§ 3), torde emellertid få anses medföra ansvar för kostnader för överflyttningsresor mellan sjukvårdsanstalter med undantag för sådana resor, som företagits uteslutande på patientens begäran eller för vilka ersättning utgår av sjukförsäkringen (se t. ex. andra lagutskottets utlåtande 1959: 7).

Med stöd av 9 § *tillämpningskungörelsen* kan såväl vid läkarvård som vid sjukhusvård ersättning utgå för följeslagares resekostnad, om den sjukas ålder eller tillstånd påkallar att någon följer honom på resan.

Motionerna

I: 288 och II: 322

Motionärerna refererar inledningsvis de gällande reglerna beträffande kravet på hänvisning av tjänsteläkare för att ersättning skall utgå för resa till läkarbesök på sjukvårdsinrättning. I motionerna anförs vidare.

Det förekommer emellertid att människor av olika anledningar utan hänvisning besöker läkare vid sjukvårdsinrättning. Enligt nu gällande bestämmelser utgår då icke ersättning för resa mer än högst med det belopp som skulle utgivits om besöket ägt rum hos närmaste tjänsteläkare. Detta accepteras i regel också utan protest av de försäkrade.

Det inträffar emellertid vid sådana besök vid sjukvårdsinrättningen att den behandlande läkaren i sin tur hänvisar patienten till läkare inom sjukhuset för specialistundersökning. Sådan hänvisning kan enligt nu gällande bestämmelser ej godkännas för reseersättning.

Ej heller återbesök hos nämnda specialist berättigar till reseersättning.

Det torde kunna antagas att den avsedda behandlingen eller vården ej kunnat meddelas av tjänsteläkaren.

I ovan relaterade fall torde det vara berättigat att reseersättning utgår. Detta är ej möjligt utan att ändring vidtages i nu gällande föreskrifter.

I: 289 och II: 323

I motionerna kritiseras regeln att reseersättning beräknas med utgångspunkt från det billigaste färdstättet. Motionärerna anför att de kollektiva trafikmedlens service inskränks och att det därför ter sig naturligt att betrakta den egna bilen som den vanligast förekommande och billigaste färdmedlet. Motionärerna anför vidare.

Det är emellertid inte självklart att enligt ovan nämnda sjukreseförordning och dess tillämpningsföreskrifter få räkna bilen som det billigaste färdmedlet. Tidsödande och krångliga kostnadsjämförelser och beräkningar av avstånd måste nu göras av de allmänna försäkringskassorna.

Försämringen av förbindelser mellan hemort och den plats där läkarbesöket äger rum innebär ofta onödigt tidsspillan som skulle kunna undvikas om ersättning för egen bil räknades som billigaste färdstätt.

I: 292 och II: 388

I motionerna behandlas ett flertal situationer då reglerna om ersättning enligt motionärernas mening är alltför snäva. Motionärerna nämner de s. k. merprestationerna i samband med vilka ersättning för resor inte utgår. De tar vidare upp regler som rör hänvisningstvånget, återbesök, transporter mellan sjukhus samt resor till sjukhem och ålderdomshem. Även reglerna om fastställande av billigaste färdstättet kritiseras. Motionärerna menar att ersättningsbeloppen i högre grad än nu bör ansluta till de kostnader de försäkrade får vidkännas.

I: 294 och II: 327

I motionerna hävdas att reseersättning bör utgå för resa till behandling av sjukgymnast, sjuk- eller distriktssköterska eller motsvarande i fall då läkare ordinerat behandlingen. Motionärerna behandlar vidare frågan om reseersättning i samband med dagsjukhusvård och anför härom.

För närvarande utgår reseersättning från försäkringskassa endast vid resa för intagning på sjukhus och vid återresa efter sjukhusvistelse. Dagliga resor i samband med dagsjukhusvård etc. eller resor i samband med vecko-

skiftena vid vård på veckoavdelningar utgår däremot inte. Med hänsyn till vikten av en effektiv drift av sjukhusen och till de stora kostnader, som sjukhusen orsakar sina huvudmän, är det angeläget att rationaliseringen bedrivs så snabbt som möjligt. Ökade kostnader får dock inte i stället överföras på patienterna. Gällande ersättningsbestämmelser i samband med resor bör därför utformas så att de ökar såväl sjukhushuvudmännens som patienternas intresse för en billigare och effektivare sjukvård. Mot den bakgrunden är det angeläget att försäkringskassorna kan utge reseersättning för det ökade antalet resor, som blir en följd av dagsjukhusvård etc. och vård på veckoavdelningar.

I: 757 och II: 877

I motionerna anförs att skälig resekostnad bör utgå från den allmänna försäkringen till försäkrad vid besök hos sjukgymnast. Motionärerna vill att sjukförsäkringsutredningen skall behandla frågan med förtur.

1961 års sjukförsäkringsutredning

Utredningen skall enligt direktiven behandla främst spörsmål inom sjukvårdsersättningsens område. Den har till uppgift att söka nå fram till ytterligare förbättringar i den enskildes skydd i den utsträckning så befinner sig möjligt. Bland de frågor som utredningen bör upptaga framhålls spörsmålet om ersättning från sjukförsäkringen för annan sjukvård än läkarvård och sjukhusvård. Härmed avses s. k. merprestationer, d. v. s. sjukgymnastik och viss annan behandling samt konvalescentvård. Utredningen skall även pröva i vilken utsträckning reseersättning bör utgå i samband med sådana åtgärder.

I direktiven anförs vidare bl. a. att det bör stå utredningen fritt att utöver särskilt angivna frågor upptaga sådana spörsmål som aktualiseras under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen.

Sjukförsäkringsutredningen har i betänkandet Förmåner och avgifter i sluten sjukvård m. m. (SOU 1967: 63) behandlat frågan om reseersättning i samband med dagsjukhusvård, nattsjukhusvård och femdagarsvård. Förslaget går ut på att sjukvårdshuvudmännen skall svara för resekostnaderna i samband med sådan vård. Vidare har utredningen förordat en utvidgning av rätten till ersättning för övernattningskostnaden. Förslaget har överarbetats i en promemoria som utarbetats inom socialdepartementet (stencil 1969: 2). Proposition har utlovats till årets höstriktdag.

Tidigare motioner i ämnet

Under 1960-talet har riksdagen så gott som årligen behandlat motioner som rört sjukreseförmånerna. Andra lagutskottet behandlade senast vid 1968 års riksdag motioner i ämnet. En översiktlig framställning över den tidigare riksdagsbehandlingen finns intagen i utlåtandet 2LU 1968: 31.

Utskottet

Den som är försäkrad enligt lagen om allmän försäkring och som åtnjutit läkarvård eller sjukhusvård äger även rätt till ersättning från försäkringskassa för utgifter i anledning av resor till och från läkare eller sjukvårdsinrättning. I allmänhet får den försäkrade själv svara för ett karensbelopp om fyra kronor. Ersättningsreglerna innehåller begränsningar även i andra avseenden. Beträffande den öppna vården gäller, att ersättning inte får utgå med större belopp än som skulle ha utgått för resa till tjänsteläkare i distriktet. Vid besök hos läkare på allmänt sjukhus utgår ersättning — frånsett vissa fall då trängande behov av läkarvård föreligger — endast om patienten hänvisats till sjukhuset av annan läkare. I fråga om slutna vård begränsas ersättningen i allmänhet till vad som skulle ha utgått om vården sökts vid närmaste allmänna sjukhus, där erforderlig vård kunnat beredas. — Enligt särskilda bestämmelser har försäkrad rätt till ersättning från försäkringskassa för bl. a. konvalescentvård samt sjukgymnastik och annan därmed jämställd behandling. Resor i samband med sådan vård eller behandling ersätts inte genom sjukförsäkringen.

Förevarande motioner syftar till att sjukresebestämmelserna skall liberaliseras i olika avseenden. I vissa motioner begärs att riksdagen skall hemställa om ändrade regler, i andra yrkas att frågorna skall tas upp av sjukförsäkringsutredningen. I motionerna I: 288 och II: 322 vill man ha ändring på hänvisningsreglerna så att remiss från en sjukhusläkare till en annan skall kunna medföra rätt till reseersättning. Frågan om vidgade möjligheter att få ersättning för resa med egen bil tas upp i motionerna I: 289 och II: 323 samt I: 292 och II: 388. Sistnämnda motionspar innehåller också ett allmänt krav på att ersättningarna i högre grad än som nu är fallet skall ansluta sig till de försäkrades kostnader. Motionärerna nämner en rad situationer i vilka de anser att gällande regler ger otillräcklig kompensation. I motionerna I: 757 och II: 877 samt I: 294 och II: 327 behandlas frågan om reseersättning vid sjukgymnastisk behandling och annan sjukvårdande behandling, som ej utföres av läkare. Sistnämnda båda motioner tar dessutom upp frågan om reseersättning vid dagsjukhusvård och femdagarsvård på sjukhus.

Den år 1961 tillsatta sjukförsäkringsutredningen skall enligt direktiven behandla främst spörsmål inom sjukvårdsersättningens område. I utredningsdirektiven har särskilt anmärkts, att utredningen skall pröva i vilken utsträckning reseersättning bör utgå i samband med sjukgymnastisk behandling och andra s. k. merprestationer. Utredningen är vidare enligt direktiven oförhindrad att utöver särskilt angivna frågor ta upp sådana spörsmål som aktualiseras under översynen och som faller inom ramen för de uppgifter som tillagts utredningen. Till utredningen har vid flera tillfällen överlämnats motioner avseende gällande bestämmelser om reseersättning. Ett stort antal framställningar i samma ämne har därjämte tillställts utredningen av myndigheter och organisationer.

Sjukförsäkringsutredningen har i ett i november 1967 avlämnat betänkande avgivit förslag om reseförmåner i samband med dagsjukhusvård, nattsjukhusvård och femdagarsvård. Även frågan om ersättning för övernattningskostnader i samband med läkarvård har behandlats. Utredningens förslag har överarbetats i socialdepartementet och proposition kan väntas under höstriksdagen. Utskottet har inhämtat att utredningen under innevarande år kommer att inleda behandlingen av övriga aktuella reseersättningsfrågor. Utskottet utgår ifrån att de i motionerna upptagna spörsmålen kommer att prövas under detta utredningsarbete. Med hänsyn härtill synes det inte erforderligt med något riksdagens initiativ i anledning av motionerna.

Utskottet hemställer,

att följande motioner,

A) I: 288 och II: 322,

B) I: 289 och II: 323,

C) I: 292 och II: 388,

D) I: 294 och II: 327 samt

E) I: 757 och II: 877,

inte föranleder någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 18 mars 1969

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Strand (s), fru Hamrin-Thorell (fp), herrar Lars Larsson (s), Dahlberg (s), Wanhainen (s)*, Österdahl (fp), Andreasson (cp) och Blomquist (m);

från andra kammaren: fröken Sandell (s), herr Fredriksson (s)*, fru Skantz (s), herrar Larsson i Öskevik (cp)*, Jonsson i Mora (fp)*, Nilsson i Kalmar (s), Åkerlind (m) och fru Håvik (s).

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.